

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ „Ужгородський національний університет”
Кафедра журналістики

Історія зарубіжної журналістики

**Навчально-методичний посібник для студентів
спеціальності 061 «Журналістика»**

Ужгород – 2024

УДК 070 (09) (076)

ББК Ч612.3я73

I - 90

Історія зарубіжної журналістики. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 061 «Журналістика» / Уклад. Барчан Олеся. Ужгород, 2024р. 64 с.

Рецензенти:

Гецько Г.І., кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики
ДВНЗ «УжНУ»

Шаповалова Г.В., кандидат філологічних наук, доцент кафедри
журналістики ДВНЗ «УжНУ»

Відповідальний за випуск:

Соломін Є.О., кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач кафедри
журналістики ДВНЗ «УжНУ»

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету УжНУ, протокол № 11 від 28 червня 2024 р.; науково-методичною комісією філологічного факультету, протокол № 9 від 28 червня 2024 року.

© Барчан Олеся

Вступ

Курс „Історії зарубіжної журналістики” передбачає вивчення процесу зародження, розвитку й удосконалення способів спілкування та обміну інформацією, що застосовувалися людьми протягом віків і продовжують упроваджуватися сьогодні. Метою вивчення дисципліни є сформулювати знання про особливості наукового дослідження та трактування найважливіших явищ і процесів в історії зарубіжної журналістики від найдавніших часів до початку XXI століття, суспільно-політичні, культурні, економічні та технічні умови розвитку медіа, роль видатних філософів, публіцистів, громадських діячів у боротьбі за свободу слова та друку, досвід успішних медіавласників та видавців в управлінні засобами масової комунікації, вплив журналістики на розвиток суспільного прогресу. Здобувачі опановують сукупність тем, присвячених впливу історичних подій на сучасний стан та перспективи розвитку преси, радіо, телебачення та інших медіа країн Європи, Америки, Африки, Азії тощо. Це зумовлює необхідність апелювання до різних наук, зокрема всесвітньої історії, культури, літератури тощо.

Початки журналістики, її передісторію вчені спостерігають з найдавніших періодів людської цивілізації: наскельні зображення, урукські таблички з піктограмами, клинописне письмо, ієрогліфи, клинописні тексти зі сховищ Еблї, піктографічне письмо, ієрогліфи, лінійне письмо, поширення алфавітного письма, зародження латинського письма, освоєння папірусу, винайдення пергаменту тощо. Ці перші засоби людської комунікації стали основою для подальшого інформаційного обміну в суспільствах. У період античності, в ораторській, історичній прозі давніх греків чи римлян, у прообразах газет давнього світу (римські Великі аннали, „Acta senatus” та „Acta diurnal populi romani”, 1-4 століття н.е.), в ранньохристиянських проповідях дослідники вбачають джерела публіцистики. Подальшим етапом розвитку інформаційних технологій є поява в епоху Середньовіччя рукописних видань, винайдення книгодрукування, розвиток книговидавництва, газетної справи за та після Гуттенберга, виникнення в XVII столітті й наступне

поширення перших періодичних друкованих видань, поява і функціонування інституту цензури в Західній Європі. Все це спричинило глибокі зрушення в житті суспільства. „Поява друку справила колосальний переворот у людській свідомості, значення і масштаб якого визначалися не тим, що було написано в книжках, а самою технологією їх виробництва, характером сприйняття саме друкованого тексту як такого... Поряд із книговиробництвом виникла і розвинулась розгалуджена і прискорена система збуту книжкової продукції і, таким чином, інформації, яка відтепер за відносно короткий строк надходила у найвіддаленіші куточки Європи. Знання, яке було набутком небагатьох, протягом півстоліття зробилося надбанням масової аудиторії”¹.

На XVII століття припадає становлення регулярної преси в провідних країнах **Західної Європи**. Першими європейськими друкованими періодичними виданнями вважають німецькі часописи „Relation: Aller Furnetmen” (Стразбург) та „Avviso Relation, oder Zeitung” (Аугсбург), датовані 1609 роком. Згодом друковані часописи з’явилися в Нідерландах („Niederlantshe Tijdinghe”, 1609 р.), Швейцарії („Ordinaru Wochenzeitund”, 1610 р.), у Франції („Mercure francias” 1611 р. та „La Gazett” 1631р.), в Англії („Corante or Weekly News from...” 1621р.) в Італії („Gracas” та „Sincero” 1642 р.), Іспанії („Gacetta” 1661р.), Данії („Europaishe Wochentliche Zeitung” 1663 р.). Розвиток преси провідних європейських країн XVII століття пов’язаний із протистоянням монархічної та парламентської влади, з появою перших політичних газет, боротьбою за свободу друку (Дж. Мільтон „Ареопагітика”). Зі становленням газетної періодики у Європі простежується тенденція до зміни зовнішнього оформлення газет, а також їх змісту. Формується памфлетна журналістика, у назвах вказується на місце видання, наприклад, „T London Informer”, ілюструється перша сторінка, з’являється реклама, анотації статей, оголошення і т. п. Першою щоденною газетою в Європі стала німецька „Einkommende Zeitung”, що вийшла у Лейпцигу в 1650 році.

---

¹ Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 68-69.

На XVII століття припадає також зародження та становлення перших журнальних видань. У 60-х роках XVII століття в Європі налічувалося вже понад 200 журналів, що являли собою найчастіше додатки до газет. Справжній журнал з'явився у Франції. „Journal des Savants” („Журнал вчених”), заснований у 1665 році радником парламенту і вченим Денні де-Салло „вважається хронологічно першим серед видань цього типу”, що „надовго зберіг значення зразка для багатьох журналів Європи”². Цього ж року, майже одночасно з попереднім, в Англії виходить у світ „Philosophical Transactions of the Royal Society” („Філософські праці Королівського товариства”) під редакцією Генрі Олденберга. А в 1668 році в Римі – „Журнал літераторів” (редактор Франческо Надзарі). Запорукою видань такого типу було створення в XVII столітті інтелектуального кола, яке ввійшло в історію під назвою „Республіка літераторів” або „Республіка вчених”.

У колоніальній Америці перша спроба видання Бенджаміном Харрісом часопису „Publick Occurences Both Foreign and Domestick” відбулася у 1686 році, хоча справжньою щотижневою газетою вважають „Boston News-Letter” , що вийшла у світ у 1704 році.

Журналістику азійського регіону цього періоду найвиразніше представляє Китай. Вона виникла значно пізніше за європейську, незважаючи на те, що китайці були першовідкривачами у цій сфері: винайшли папір, станок з рухливим шрифтом, ксилографію (письмо по дереву за допомогою ножа). Дослідники припускають, що т.з. „офіційна преса” (дибао) існувала ще за два століття до н.е. в Давньому Китаї, в епоху династії Західна Хань у вигляді офіційних документів, що функціонували між чиновниками. Одностайно стверджується існування періодики в Танській епоху (618-907 рр.) як своєрідного прототипу сучасної преси. Це бюлетені новин із життя імператорського двору. В епоху династії Сун (960-1297) відзначено подальший розвиток китайської газети. Це зумовлено необхідністю офіційної

---

² Федченко С. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку.К., 1969. С.128.

переписки між адміністрацією імператорського двору і місцевими управителями. Винайдення ксилографії сприяло виходу газети „Сяобао”. Її автори (ділі) – акредитовані в столиці чиновники місцевих правителів роздобували найрізноманітнішу інформацію про події в країні та за її межами й відправляли письмові донесення своїм правителям. За часів династії Мін починають розвиватися початкові форми періодичної преси (1638-1644рр.), виникло спеціальне видавництво „Баофан” , яке друкувало столичний вісник (цзинбао) і розповсюджувало його книготорговцям. У цинську епоху (1644-1911 рр.) цзинбао мав назву „Пекинська газета”, відповідав змістом і формою офіційній пресі. Пізніше це видання почало називатися „Цзибао”, тобто „Столичний вісник”, і в 1638 р. було видрукуване поліграфічним способом.

Дослідники звертають увагу на таку особливість у розвитку першої європейської та азійської преси, як існування усних засобів масової інформації, які органічно взаємодіяли з ранніми друкованими та рукописними. Усна форма ЗМІ – це поширення інформації різними каналами: масові зібрання, демонстрації, сільські сходки-збори, свята, протогазети і „літуча” народна журналістика – чутки, перекази, анекдоти, пісні, листівки, прокламації тощо. Її появу, як і анонімних листків, та розповсюдження рукописних сатиричних матеріалів зумовили цензурні переслідування журналістів, обмеження й заборони. Така форма ЗМІ була поширена в Парижі. Дослідники зазначають, що ”ще в XVI столітті в традиційному місці біля монастиря Августинів зустрічалися новелланти для обміну усними й рукописними новинами. В часи Фронди своєрідним народним форумом – не узаконеним, але освяченим традицією і по-своєму організованим – стала вулиця Пон-неф, де щовечора збиралися громадяни обговорювати важливі політичні події. Крім звичайних на таких зборищах цікавих до сенсації зівак,

виділялись, так би мовити, постійні споживачі інформації, контрагенти по її організації та обміну”³

Проте, як зазначає П.Федченко, віддаючи належне газетам XVII століття, слід визнати, що вони посідали здебільшого вельми скромне місце в політичному житті, більше відображаючи його, формуючи його, ніж активно впливаючи на нього.⁴ . Однак можна вважати, що розвиток преси в XVII столітті мав безпосередній вплив на культурний, економічний, технічний прогрес, був каталізатором передумов культурних та політичних суспільних зрушень наступних століть.

У XVIII ст. Європа зазнає кардинальних змін в економічній, соціально-політичній, ідеологічній сферах: на зміну абсолютній владі приходять поступово демократичні перетворення, феодальні економічні відносини поступалися капіталістичним, в науці й філософії зароджувався раціоналізм, в політичній і релігійній сферах – принципи толерантності... Історія європейських народів XVIII століття – епоха кривавих революційних потрясінь і війн за незалежність. Соціально-економічні, політичні зрушення були пов’язані із загальним духовним піднесенням, яке ввійшло в історію як Просвітництво. Ця епоха збігається зі становленням і розквітом журнальної періодики, тому цей період називають епохою персонального журналізму. Завдання просвітницької журналістики полягало в необхідності виправляти мораль суспільства через просвітництво і розваги. При цьому розвиток журналістики у європейських країнах XVIII століття позначений такими явищами, як: диференціація газет, спеціалізація в галузі політики, релігії, науки, мистецтва; посилення громадського впливу преси, а, відповідно, і реакції влади, посилення цензури, переслідування видавців, редакторів; боротьба за свободу преси та поява законодавчих актів, що закріплювали право на свободу слова та друку; розквіт персонального журналізму із

---

³ Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К., 1969. С.72.

⁴ Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К., 1969. С.115.

залученням письменників-учених, що зумовило бурхливий розвиток публіцистики, найвпливовішого компонента політичного чи літературного органу.

Періодична преса на Американському континенті у цей час розвивалася за безпосередньої участі та під впливом Європи. Перші видання виходили в світ під цензурним тиском колоніальної влади. Розвиток журналістики в США цього періоду тісно пов'язаний з боротьбою за незалежність, ідеями свободи і національного визволення. Преса XVIII століття розвивалася в умовах політичних баталій за владу. Відтак апробувала на собі маніпулятивні технології впливу на громадську думку. А наприкінці століття медіа поступово перетворюються на інструмент бізнесу; реклама й платні оголошення стали неодмінними атрибутами американської преси.

XIX століття в Європі та США характеризується бурхливим розвитком періодики. В Англії та Франції характерним явищем стане поява та розповсюдження преси різноманітних громадських рухів, об'єднань, які виникали як результат боротьби середнього класу за свої права. Відбувається подальша комерціалізація періодичних видань, з'являється чітке розмежування між газетами та журналами якісного та «бульварного», «масового», «жовтого», «копійкового» типу. В Німеччині XIX століття питання цензури стояло найгостріше, а потуги в напрямку боротьби за свободу слова супроводжувалися процесами об'єднання німецьких земель в єдину державу, зародженням комуністичного руху, з'являються перші монополісти в медіасфері.

У США XIX століття медійні процеси були пов'язані з проникненням літератури в журнальну періодику, долученням до боротьби з рабством та громадянською війною. Починаючи з 30-х рр. XIX століття видання переживають якісну трансформацію завдяки активним процесам комерціалізації та масовизації преси. Медіа Китаю в цей час функціонують як форма комунікації перш за все в урядово-управлінських сферах і

використовуються правлячими колами для досягнення як внутрішніх, так і зовнішньо-політичних цілей

У ХХ столітті в Європі й США до розвитку преси для масового споживача долучилися політики, які впроваджували в журналістику популізм та маніпулятивні тенденції. Розвивалися рекламна та PR сфери. З'являються професійні журналістські організації. Розвивалися технології, які полегшили процес видавництва та журналістську працю. З'явилися радіомовлення та телебачення. Найгострішими історичними етапами функціонування медіа стали періоди першої та другої світових воєн. В цей час вдосконалювалася воєнна журналістика в Європі, редакції радіо, газет, журналів стали стратегічними об'єктами для ворога – нацистської Німеччини. Впроваджувалася пропаганда. В США вперше за багато десятиліть була введена цензура, уряд активно долучався до допомоги союзникам. В журналістиці швидкими темпами розвивалися нові напрями й технологічні новації. Журналістика Китаю ХХ століття існувала в супроводі гострого політичного та збройного протистояння КПК та Гоміндана, утворенням КНР, культурної революції 50-70-х рр., гострої цензури медіа та переслідувань журналістів.

Процеси розвитку медіасфери Європи та США мали безпосередній вплив на становлення медіа в країнах Азії, Африки, Латинської Америки тощо. У ХХ столітті відбувалися масштабні процеси набуття країнами цих регіонів незалежності, що спричинило до формування в них національної журналістики. ХХ століття сформувало засади міжнародного медіаправа, теоретичні основи журналістикознавства, формування нового розуміння ЗМК як важливого атрибуту суспільного прогресу. Розвиток комп'ютерних технологій, інтернет зумовив появу нових медіа, які змушують по-новому вивчати медіапростір світу, роль інформації в управлінні суспільством, трансформацію засобів масової комунікації, що пройшли гігантський шлях від наскельного малюнка до повідомлення в соціальній мережі.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

Історія засобів масової комунікації від зародження до XVII століття.

Тема 1. До питання про передісторичний досвід комунікації та виникнення писемності

Форми комунікації епохи палеоліту. Виникнення писемності як новий етап розвитку засобів комунікації (Месопотамія, Єгипет, Індія, Китай). Фінікійська та угаритська абетки та їх значення в історії ЗМК. Теорія Маршала Маклюєна про особливості розвитку засобів масової комунікації.

Тема 2. Розвиток культури та публіцистика в Давній Греції та в Давньому Римі.

До питання про усну публіцистику Давньої Греції. Писемність Давньої Греції. Книжкова справа античного світу. Публіцистика в ораторському мистецтві Давньої Греції (V століття до н.е.). Публіцистичність у промовах давньогрецьких ораторів (Аристотель, Горгій, Лісій, Ісократ, Демосфен та ін.). До питання про розвиток писемності Давнього Риму. Публіцистика в ораторському мистецтві Давнього Риму (I століття до н.е. — Марк Тулій Ціцерон, Марк Фабій Квінтіліан, Тацит, Пліній Молодший тощо; I ст. н.е. — Луцій Антей Сенека). Виникнення та розвиток перших прообразів газет у Римі „Acta senatus” та „Acta diurnal populi romani” 1-4 століття н.е.

Тема 3. Елементи публіцистики у ранній християнській літературі

Зародження християнської публіцистики. Публіцистика Христа та апостола Павла. Латинська (західна) ранньохристиянська публіцистика та її представники (Ієронім Стридонський, Амросій Медіоланський, Аврелій Августин). Візантійська (східна) ранньохристиянська публіцистика та її представники (Григорій Богослов, Василій Великий, Іоанн Златоуст).

Тема 4. Розвиток культури та публіцистика Середньовіччя

Розвиток публіцистики в період раннього Середньовіччя (V — сер. XI ст.). „Монастирська культура” в період класичного та пізнього Середньовіччя. (сер. XI ст. — XV ст.). Розвиток політичної публіцистики в період класичного та пізнього Середньовіччя (Кола ді Рієнці, Пьер Дюбуа, Джон Фонтеск'ю).

Тема 5. Зародження та розвиток книгодрукування в Європі та світі та його вплив на ЗМК

Виникнення книгодрукування в Китаї у 1041 – 1048 рр. Історичні передумови виникнення книгодрукування у Європі в XV столітті. Постать Йогана Гутенберга. Подальший розвиток друкарської справи в Німеччині: новації Йоганна Мантелейна та Антона Кобергера. Поширення книгодрукування в Італії: діяльність Йоганна Шпейєрського та Альда Мануція. Підпорядкування книговидавництва королівській владі в Англії, Франції та інших країнах Європи. Поява книгодрукування в Америці. Лютерівська друкарня та її значення для подальшого розвитку засобів масової комунікації. Наслідки книгодрукування.

Тема 6. Рукописні та друковані попередники преси в Європі та Азії XV- XVII ст.

Рукописні прообрази періодичних видань Італії та Німеччини. Попередники преси Англії, Франції. Рукописна періодика Росії та Китаю. Друковані інформаційні листки Європи та Азії.

Тема 7. Публіцистика епохи Відродження та Реформації (XV- XVI ст.)

Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку публіцистики доби Відродження в Європі (XV- XVI ст.). Публіцистика епохи Відродження в Європі. Політична й антицерковна публіцистика (Лоренцо Валла, Ніколло Макіавеллі, П'єтро Аретіно тощо). Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку публіцистики доби Реформації в Європі в XVI ст. Публіцистика Реформації (Мартін Лютер, Томас Мюнцер, Йоган Рейхлін, Ульріх фон Гуттен, Еразм Роттердамський тощо).

Тема 8. Становлення газетної справи в Європі в XVII - I пол. XVIII ст.

Передумови виникнення друкованих ЗМІ в Європі в XVII - I пол. XVIII ст. Перші регулярні друковані газети початку XVII століття в Німеччині. Розвиток преси у Франції. Постать Теофасти Ренодо та друковане видання „Ля газет”. Зародження журнального типу видання.

Тема 9. Розвиток журналістики Англії в XVII - I пол. XVIII ст.

Розвиток періодичної преси в Англії у XVII ст. та становлення цензури. Особливості функціонування монархічної та парламентської преси в Англії. Англійська публіцистика XVII століття (Джон Мільтон, Джерард Вінстенлі, Джон Лільбельн тощо) та питання свободи слова.

Модуль 2.

Історичні особливості розвитку зарубіжної преси у XVIII –XIX століттях.

Тема 10. Культурно-історичні передумови розвитку журналістики в добу Просвітництва в Європі. Преса Англії XVIII століття.

Особливості зародження та розвитку просвітницької журналістики в Європі. Специфіка функціонування преси Англії в добу просвітництва. Публіцистична та журналістська діяльність Даніеля Дефо. Просвітницька публіцистика Джонатана Світа. Журналістська діяльність Джозефа Аддісона та Ричарда Стіля.

Тема 11. Розвиток просвітницької журналістики у Франції та Німеччині у XVIII столітті.

Політичні передумови розвитку журналістики Франції XVIII століття. Журналістська діяльність та публіцистика П. Мариво та Ф. Прево. Просвітницька діяльність Монтеск'є. Публіцистика Вольтера та Д.Дідро. Публіцистична думка та преса Великої французької революції (Мірабо, Марат, Бабеф, Демулен тощо). Політика Наполеона в сфері преси. Розвиток просвітницької журналістики в Німеччині.

Тема 12. Становлення та розвиток американської журналістики у XVIII столітті.

Зародження преси в Північній Америці. Колоніальний період розвитку преси США. Американська преса в роки війни за незалежність. Боротьба федералістів та республіканців та журналістика США кінця XVIII століття. Заснування перших видань журнального типу в США та формування якісної преси. Журналістська та публіцистична діяльність Б.Франкліна.

Тема 13. Загальні тенденції розвитку журналістики у XIX столітті в Європі. Англійська преса XIX століття.

Суспільно-історичні та культурні передумови розвитку журналістики у XIX столітті в Європі. Розквіт періодичної преси в Англії. Створення якісної журнальної періодики та газети „Таймс”. Поява масової англійської преси та специфіка її розвитку. Перші інформаційні агентства Європи XIX століття.

Тема 14. Розвиток преси Франції у XIX столітті.

Політичні передумови розвитку преси Франції XIX століття. Політика в сфері журналістики часів Наполеона I та періоду Реставрації. Поява масової преси та діяльність Еміля де Жирардена. Журналістика Франції II половини XIX століття (революцій 1848 року та II Імперії (1851-1870) та комерціалізація преси). «Золота ера» французької журналістики

Тема 15. Журналістика Німеччини ХІХ століття.

Розвиток преси в Німеччині в період „наполеонівського режиму” та Німецького союзу. Журналістська діяльність К. Маркса та Ф. Енгельса. Розвиток журналістики періоду правління Отто фон Бісмарка. Німецькі ЗМІ кінця ХІХ століття (процеси монополізації, спеціалізації ЗМІ та формування журналістської освіти).

Тема 16. Історичні особливості розвитку журналістики США І половини ХІХ століття.

Суспільно-політичні передумови розвитку преси США на початку ХІХ століття (політика уряду в сфері інформаційних відносин, розвиток журнальної періодики, преса й аболіціонізм тощо). „Комерційна революція” в газетній пресі США 1830-1840-х рр.. „Пенні-пресс” та видавнича діяльність Бенджаміна Дея та Джеймса Гордона Беннета. Формування якісної преси в середині ХІХ століття (Г.Грілі та Г.Реймондс). Утворення інформаційного агентства „Асошиейтед прес”.

Тема 17. Історичні особливості розвитку журналістики США ІІ половини ХІХ століття.

Уплив громадянської війни (1861-1865рр.) на журналістику США. Діяльність Дж. Пулітцера в сфері розвитку мас-медіа. Видавнича діяльність У. Р. Херста. А. Окс та розвиток якісної преси в США кінця ХІХ століття. Поширення регіональної та журнальної періодики в США наприкінці ХІХ століття.

Тема 18. Поява та розвиток сфери публік релейшнз на медіаринку США наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття.

Першовитоки публік релейшнз як явища в світі. Зародження основ професії публік релейшнз в Америці. Інституціоналізація публік релейшнз у США. Перші ПР-фірми та професіонали-піармени. Айві Лі та справа Рокфеллера. Використання публік релейшнз у державних органах влади та перші наукові дослідження в США. Розвиток публік релейшнз у США у ХХ та ХХІ століттях.

Тема 19. Становлення періодичної преси країн Азії, Африки та Латинської Америки у ХІХ столітті.

Культурно-історичні передумови формування періодичної преси країн Азії, Африки та Латинської Америки. Зародження колонізаторської та місіонерської преси. Поява та розвиток національних періодичних видань. Зародження та становлення преси в Китаї.

Модуль 3

Функціонування журналістики зарубіжних країн у ХХ столітті

Тема 20. Розвиток журналістики на Європейському континенті в I половині ХХ століття. ЗМІ Великобританії.

Політичні, соціально-економічні та культурні передумови розвитку мас-медіа на початку ХХ століття в європейських країнах. Подальша комерціалізація та монополізація преси Великобританії на початку ХХ століття. Журналістика Великобританії у I та II світових війнах. Становлення та розвиток радіо- та телемовлення Великобританії в 30-40 рр ХХ століття.

Тема 21. Журналістика Франції I-ої половини ХХ століття.

Подальша комерціалізація та монополізація преси Франції на початку ХХ століття. Журналістика Франції у I та II світових війнах та міжвоєнний період. Преса Руху Опору періоду окупації фашистами.

Тема 22. Розвиток журналістики в Німеччині в I половині ХХ століття.

Суспільно-політичні передумови розвитку преси Німеччини початку ХХ століття. Журналістика часів Веймарської республіки. Преса й пропаганда Німеччини часів I та II світових воєн. ЗМІ Німеччини після поразки у II світовій війні. Зонування.

Тема 23. Журналістика США I-ої половини ХХ століття.

Специфіка розвитку преси США початку ХХ століття. „Прогресивне десятиліття”. Перша та друга світова війна та журналістика США (цензурні закони, посилення монополізації та комерціалізації ЗМІ тощо). Зародження журналістського розслідування та формування професійних журналістських організацій. Становлення телерадіомовлення в США.

Тема 24. Розвиток преси Китаю в I половині ХХ століття.

Суспільно-політичні передумови розвитку преси Китаю початку ХХ століття. Зародження та становлення комуністичної преси в Китаї на початку ХХ століття. Розвиток ЗМІ Гоміндану в 30-ті рр. ХХ століття. Преса Китайської Народної Республіки та політика влади в сфері масової інформації.

Тема 25. Історичні особливості розвитку країн світу та журналістика після II світової війни до наших днів: загальний аспект.

Основні підсумки та уроки Другої світової війни. Політичні, економічні та культурні зміни в післявоєнному світі (друга половина 40-х - 80-ті роки ХХ ст.): загальні тенденції. Поляризація суспільно-політичних систем у післявоєнному світі. «Холодна війна». Специфіка розвитку країн Азії, Африки та Латинської Америки в II половині ХХ століття. Науково-технічна революція та журналістика у ХХ-ХХІ ст.: стратегія економічного розвитку. Світ наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст.: нові тенденції розвитку. Глобалізація та її вплив.

Тема 26. Особливості розвитку журналістики Європи та США у II пол. ХХ – початку ХХІ століття

Основні історичні передумови формування сучасного типу журналістики країн Європи та США. Теорія вільної та відповідальної преси та її розвиток у країнах світу. Правове та адміністративне регулювання інформаційних потоків США, Великобританії, Франції та Німеччини. До питання про перспективи розвитку друкованих та електронних ЗМІ у Європі та Америці. ЗМІ Європи та США в умовах «холодної війни»: загальні тенденції. Розвиток журналістики Франції у II половині ХХ століття– на поч. ХХІ ст. Розвиток журналістики Німеччини у II половині ХХ століття– на поч. ХХІ ст. Розвиток журналістики Великобританії у II половині ХХ століття– на поч. ХХІ ст. Розвиток журналістики США у II половині ХХ століття– на поч. ХХІ ст.

Тема 27. Національні особливості функціонування ЗМІ на африканському континенті у II половині ХХ століття – початку ХХІ століття.

Історичні передумови зародження та розвитку ЗМІ в країнах Африки. Суспільно-політична та економічна ситуація на африканському континенті у ХХ-ХХІ столітті і розвиток мас-медіа. Військові конфлікти й журналістика. Основні проблеми розвитку преси та свободи слова в Африці. Телекомунікації африканських країн: сучасний стан та перспективи розвитку.

Тема 28. Журналістика країн Північної Африки та Близького Сходу в ХХ столітті та сучасних умовах: проблемні питання

Історичні передумови формування ЗМІ країн Північної Африки та Близького Сходу. Сучасна арабська преса: специфіка функціонування та проблематика. Наслідки „Арабської весни” та питання свободи слова у країнах Північної Африки та Близького Сходу. Військові конфлікти й журналістика. Жінка в сучасній арабській журналістиці. Проблеми розвитку журналістики в країнах Північно-Західної Африки.

Тема 29 . Розвиток ЗМІ в країнах азійсько-тихоокеанського басейну в сучасних умовах

Історичні передумови формування ЗМІ країн Східної та Південно-Східної Азії. Медіасистема Китаю. Специфіка розвитку сучасної журналістики в Індії та Японії. Розвиток нових технологій та телекомунікацій в країнах Східної та Південно-Східної Азії. Новітні тенденції розвитку ЗМІ в Австралії.

Модуль 4.

Основні процеси розвитку масово-інформаційного простору країн світу у XXI столітті: актуальні проблеми журналістів та трансформація медіа.

Тема 30. Науково-теоретичні концепції функціонування сучасних ЗМІ та їх значення для журналістикознавства та журналістської діяльності.

Історичні типи журналістики в контексті теорій функціонування преси в суспільстві. «Новий журналізм» як напрямок журналістики: утворення, основні ознаки, представники. «Прецизійна журналістика» як новий напрямок розвитку журналістики США II пол. XX ст. „Чотири теорії преси” та їх значення для журналістикознавства. Теорія вільної та відповідальної преси та її розвиток в Європі та США. Теоретичні концепції преси з точки зору демократії (медіократія та демократура). Комунікативна та маніпулятивна функції ЗМІ в контексті теорій сучасної преси (теорія інформаційного впливу Г.Лассуелла, дифузії інновацій Е.Роджерса, медіазалежності та ін.). Поняття про медіалогію та медіакритику в сучасній журналістиці.

Тема 31. Розвиток новітніх напрямів в журналістиці та їх загальні особливості.

Журналістські напрями XXI століття. Наглядова журналістика. Прецизійна журналістика. «Відновний наратив» як напрямок сучасної журналістики. Розвиток адвокаційної журналістики. Журналістика даних. Журналістика рішень. Крауд-журналістика.

Тема 32. Особливості функціонування сучасних ЗМІ в державах з різними правовими системами.

Сучасне міжнародне та порівняльне право у сфері масово-інформаційних відносин. Поняття про правові системи держав світу та їх різновиди. ЗМІ в умовах різних правових систем. Сутність та складові правового поля журналістики.

Тема 33. Саморегулювання ЗМІ в країнах зарубіжжя. Міжнародний журналістський рух та його представники

Поняття про саморегулювання мас-медіа та його засоби. Досвід саморегулювання ЗМІ у Швеції та Норвегії. Саморегулювання журналістики в США та Великобританії. З історії створення міжнародного журналістського руху. Сучасні міжнародні журналістські організації.

Тема 34. Інформаційні війни XXI століття.

Війна як феномен міжнародної політики. Поняття про інформаційні війни та спецоперації. Пропаганда: походження та сучасні механізми дії. Теорія пропаганди Г.Лассуела. Засоби контрпропаганди. Інформаційно-психологічні операції. Конспірологія. Гібридна війна в сучасному світі. Основні засоби інформаційної протидії в гібридній війні.

Тема 35: Нові медіа: суть поняття, класифікація, ознаки.

Природа нових медіа в науковому дискурсі. Сутність конвергентних медіа: ознаки та класифікація. Економічні та правові аспекти функціонування нових медіа. Інструменти сучасних крос-медіа. Діджитал-стратегія нових медіа в сучасному інформаційному просторі

Критерії оцінювання студентських робіт з курсу «Історія зарубіжної журналістики»

Створення міні-проєкту (у відеоформаті чи презентації), що стосується характеристики одного з періодів розвитку ЗМК, медійного явища, дослідження публіцистики, редакторського менеджменту та інформаційної діяльності медійників різних етапів в історії зарубіжної журналістики.

Критерії	Рівень виконання			Незадовільний результат (незалік) (0 балів)
	Високий (10-9 балів)	Середній (8-7 балів)	Низький (мінімальний стандарт) (6-5 балів)	
1. Зміст	<p>Проєкт інформативний, вповні розкрито задану тему. Виокремлено характерні тенденції певного періоду, значущі історичні події.</p> <p>Представлено різносторонні факти щодо функціонування визначених медіа чи досліджуваних постатей.</p> <p>Враховано сучасні дослідження, є посилання.</p>	<p>Проєкт інформативний, але тему розкрито не вповні (є невраховані питання). Наведені факти щодо обраної теми потребують доповнення.</p> <p>Частково враховані сучасні дослідження</p>	<p>Проєкт містить певну інформацію, яка мінімально відображає заявлену тему. Факти, наведені в роботі, неточні, невірні чи неповні.</p> <p>Ілюстративного матеріалу мало.</p> <p>Сучасні дослідження не враховані, але є посилання.</p>	<p>Проєкт перевантажений суцільними текстовим форматом без мінімального опрацювання інформації.</p> <p>Візуалізація роботи відсутня.</p> <p>Без посилань на джерело.</p>
2. Структура	<p>Побудова проєкту чітка, логічна, зрозуміла.</p> <p>Відповідає змістові роботи. Застосовано оригінальні структурні елементи-прийоми актуалізації уваги, які органічно вплітаються в розкриття теми.</p>	<p>Структура проєкту чітка, логічна, зрозуміла.</p> <p>Відповідає змістові роботи.</p> <p>Не застосовано оригінальні структурні елементи-прийоми актуалізації уваги</p>	<p>Структура проєкту частково чітка.</p> <p>Візуальні елементи не відповідають текстовим.</p>	<p>Робота неструктурована, зв'язку між частинами роботи не виявлено чи виявлено частково.</p>
3. Форма	<p>Проєкт створено у відеоформаті чи презентації.</p> <p>Використано</p>	<p>Проєкт створено у форматі презентації (з частковим</p>	<p>Проєкт створено у форматі презентації.</p>	<p>Презентація у форматі суцільного тексту на слайдах або усно.</p>

	оригінальні зйомки зі власною участю чи анімацію, чи (та) ілюстративними матеріалами до обраної теми. Пізнавальний відеосюжет до 5 хв.	використанням відео чи анімації). Використано ілюстративні матеріали до обраної теми.	Використано ілюстративні матеріали до обраної теми.	
4.Представлення	Представлення успішне. Автор вміло захоплює аудиторію, орієнтується в темі, чітко, грамотно і вповні відповідає на запитання.	Представлення роботи успішне, автор допускає певні фактичні та мовно-стилістичні помилки. Відповідає не на всі запитання.	Представлення роботи відбувалося нежваво. Відповіді на питання аудиторії та викладача – нечіткі та розмиті.	Автор не орієнтується в суті роботи, не може відповісти на поставлені питання за темою проєкту.

ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1.

ІСТОРІЯ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ДО XVII СТОЛІТТЯ.

Тема 1

До питання про передісторичний досвід комунікації та виникнення писемності

План

1. Форми комунікації епохи палеоліту.
2. Виникнення писемності як новий етап розвитку засобів комунікації (Месопотамія, Єгипет, Індія, Китай).
3. Фінікійська та угаритська абетки та їх значення в історії ЗМК.
4. Теорія Маршала Маклюєна про особливості розвитку засобів масової комунікації.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Абрамович С., Чікарькова М. Мовленнєва комунікація: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. С. 53-70.
2. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
3. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 3-34.

4. Жиленко І. Стародавній світ: зародження медійних явищ : навчальний посібник Суми: Сумський державний університет, 2016. 159 с. URL: <https://docplayer.net/49501714-Starodavniy-svit-zarodzhennya-mediynih-yavishch.html>

Тема 2

Розвиток культури та публіцистика в Давній Греції та в Давньому Римі

План

1. До питання про усну публіцистику, писемність та книжкову справу Давньої Греції.
2. Публіцистика в ораторському мистецтві Давньої Греції (V століття до н.е.). Публіцистичність у промовах давньогрецьких ораторів (Аристотель, Горгій, Лісій, Ісократ, Демосфен та ін.).
3. Розвиток засобів масової комунікації в Давньому Римі.
4. Публіцистика в ораторському мистецтві Давнього Риму (I століття до н.е. — Марк Тулій Ціцерон, Марк Фабій Квінтіліан, Тацит, Пліній Молодший тощо; I ст. н.е. — Луцій Антей Сенека).
5. Виникнення та розвиток перших прообразів газет у Римі „Acta senatus” та „Acta diurnal populi romani” 1-4 століття н.е.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с
2. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум

імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL:

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf

3. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 34-45.

4. Жиленко І.Р. Стародавній світ: зародження медійних явищ : навчальний посібник Суми: Сумський державний університет, 2016. 159 с. URL: <https://docplayer.net/49501714-Starodavniy-svit-zarodzhennya-mediynih-yavishch.html>

5. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 3

Елементи публіцистики у ранній християнській літературі

План

1. Зародження християнської публіцистики. Публіцистика Христа та апостола Павла.

2. Латинська (західна) ранньохристиянська публіцистика та її представники (Ієронім Стрідонський, Амросій Медіоланський, Аврелій Августин).

3. Візантійська (східна) ранньохристиянська публіцистика та її представники (Григорій Богослов, Василій Великий, Іоанн Златоуст).

4. Роль релігійної комунікації в подальшому розвитку медіа Європи .

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. С. 81-97.

2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 3-47.

3. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.
4. Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.

Тема 4

Розвиток культури та публіцистика Середньовіччя

План

1. Розвиток публіцистики в період раннього Середньовіччя (V — сер. XI ст.).
2. „Монастирська культура” в період класичного та пізнього Середньовіччя. (сер. XI ст. — XV ст.).
3. Розвиток політичної публіцистики в період класичного та пізнього Середньовіччя (Кола ді Рієнці, П'єр Дюбуа, Джон Фонтеск'ю).
4. Підсумки

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. С. 97 -112.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 3-47.
3. Федченко С. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.
4. Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.

Тема 5

Зародження та розвиток книгодрукування в Європі та його

вплив на ЗМК

План

1. Виникнення книгодрукування в Китаї у 1041 – 1048 рр.
2. Історичні передумови виникнення книгодрукування у Європі в XV столітті та постать Йогана Гутенберга.
3. Розвиток друкарської справи в Німеччині: новації Йоганна Мантелейна та Антона Кобергера. Поширення книгодрукування в Італії: діяльність Йоганна Шпейєрського та Альда Мануція.
4. Підпорядкування книговидавництва королівській владі в Англії, Франції та інших країнах Європи. Поява книгодрукування в Америці.
5. Лютерівська друкарня та її значення для подальшого розвитку засобів масової комунікації. Наслідки книгодрукування.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 47-71.
2. Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf

Тема 6
Рукописні та друковані попередники преси в Європі та Азії
XV- XVII ст.

План

1. Рукописні прообрази періодичних видань Італії та Німеччини.
2. Попередники преси Англії, Франції.
3. Рукописна періодика Росії та Китаю.
4. Друковані інформаційні листки Європи та Азії.
5. Підсумки.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.
4. Федченко С. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 7

Публіцистика епохи Відродження та Реформації

(XV- XVI ст.) — 2 год.

План

1. Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку публіцистики доби Відродження в Європі (XV- XVI ст.)

2. Публіцистика епохи Відродження в Європі. Політична й антицерковна публіцистика (Лоренцо Валла, Ніколло Макіавеллі, П'єтро Аретіно тощо).
3. Суспільно-політичні та культурні передумови розвитку публіцистики доби Реформації в Європі в XVI ст.
4. Публіцистика Реформації (Мартін Лютер, Томас Мюнцер, Йоган Рейхлін, Ульріх фон Гуттен, Еразм Роттердамський тощо).
5. Підсумки.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.
4. Федченко С. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 8

Становлення газетної справи в Європі в XVII - I пол. XVIII ст.

План

1. Передумови виникнення друкованих ЗМІ в Європі в XVII - I пол. XVIII ст.
2. Перші регулярні друковані газети початку XVII століття в Німеччині.
3. Розвиток періодичної преси в Англії у XVII ст. та становлення цензури. Особливості функціонування монархічної та парламентської преси в Англії.
4. Розвиток преси у Франції. Постать Теофасти Ренодо та друковане видання „Ля газет”;

5. Зародження журнального типу видання.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.
4. Федченко С. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211 с.

Тема 9.

Розвиток журналістики Англії в XVII - I пол. XVIII ст.

План

1. Розвиток періодичної преси в Англії у XVII ст. та становлення цензури.
2. Особливості функціонування монархічної та парламентської преси в Англії.
3. Англійська публіцистика XVII століття (Джон Мільтон, Джерард Вінстенлі, Джон Лільбельн тощо) та питання свободи слова.
4. Підсумки.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
- 3 Жиленко І. Р. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с..
4. Федченко С. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К. : Наукова думка, 1969. 211с.

Модуль 2.

Історичні особливості розвитку зарубіжної преси у XVIII –XIX століттях.

Тема 10.

Культурно-історичні передумови розвитку журналістики в добу

Просвітництва в Європі. Преса Англії XVIII століття.

План

1. Особливості зародження та розвитку просвітницької журналістики в Європі.
2. Специфіка функціонування преси Англії в добу просвітництва.
3. Публіцистична та журналістська діяльність Даніеля Дефо.
4. Просвітницька публіцистика Джонатана Світа.
5. Журналістська діяльність Джозефа Аддісона та Ричарда Стіля.

***Завдання для практичної роботи:** 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.*

Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред.

Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 76.

3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf

4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 11.

Розвиток просвітницької журналістики у Франції та Німеччині у XVIII столітті.

План

1. Політичні передумови розвитку журналістики Франції XVIII століття.
2. Журналістська діяльність та публіцистика П. Мариво та Ф. Прево.
3. Просвітницька діяльність Монтеск'є. Публіцистка Вольтера та Д.Дідро.
4. Публіцистична думка та преса Великої французької революції (Мірабо, Марат, Бабеф, Демулен тощо).
5. Політика Наполеона в сфері преси. Розвиток просвітницької журналістики в Німеччині.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.

2. Жиленко І. Р. Медійні процеси XVII–XVIII століть: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 189 с.

3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf

4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 12.

Становлення та розвиток американської журналістики у XVIII столітті.

План

1. Зародження преси в Північній Америці. Колоніальний період розвитку преси США.
2. Американська преса в роки війни за незалежність. Боротьба федералістів та республіканців та журналістика США кінця XVIII століття.
3. Заснування перших видань журнального типу в США та формування якісної преси.
4. Журналістська та публіцистична діяльність Б.Франкліна.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.

2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж. Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 13.

Загальні тенденції розвитку журналістики у ХІХ столітті в Європі.

Англійська преса ХІХ століття.

План

1. Суспільно-історичні та культурні передумови розвитку журналістики у ХІХ столітті в Європі.
2. Розквіт періодичної преси в Англії.
3. Створення якісної журнальної періодики та газети „Таймс”. Поява масової англійської преси та специфіка її розвитку.
4. Перші інформаційні агентства Європи ХІХ століття.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 14.

Розвиток преси Франції у XIX столітті

План

1. Політичні передумови розвитку преси Франції XIX століття.
2. Політика в сфері журналістики часів Наполеона I та періоду Реставрації.
3. Поява масової преси та діяльність Еміля де Жирардена.
4. Журналістика Франції II половини XIX століття (революцій 1848 року та II Імперії (1851-1870) та комерціалізація преси). «Золота ера» французької журналістики

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 15.

Журналістика Німеччини XIX століття

План

1. Розвиток преси в Німеччині в період „наполеонівського режиму” та Німецького союзу.
2. Журналістська діяльність К. Маркса та Ф. Енгельса.
3. Розвиток журналістики періоду правління Отто фон Бісмарка.
4. Німецькі ЗМІ кінця XIX століття (процеси монополізації, спеціалізації ЗМІ та формування журналістської освіти).

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 16.

Історичні особливості розвитку журналістики США

I половини XIX століття

План

1. Суспільно-політичні передумови розвитку преси США на початку XIX століття (політика уряду в сфері інформаційних відносин, розвиток журнальної періодики, преса й аболіціонізм тощо).
2. „Комерційна революція” в газетній пресі США 1830-1840-х рр.. „Пенні-прес” та видавнича діяльність Бенджаміна Дея та Джеймса Гордона Беннета.
3. Формування якісної преси в середині XIX століття (Г.Грілі та Г.Реймондс).
4. Утворення інформаційного агентства „Асошіейтед прес”.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 17.

Історичні особливості розвитку журналістики США

II половини XIX століття

План

1. Уплив громадянської війни (1861-1865рр.) на журналістику США.
2. Діяльність Дж. Пулітцера в сфері розвитку мас-медіа.
3. Видавнича діяльність У. Р. Херста.
4. А. Окс та розвиток якісної преси в США кінця XIX століття.
5. Поширення регіональної та журнальної періодики в США наприкінці XIX століття.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів,

що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 18.

Поява та розвиток сфери паблік рилейшнз на медіаринку США наприкінці XIX – на початку XX століття

План

1. Першовитоки паблік рилейшнз як явища в світі.
2. Зародження основ професії паблік рилейшнз в Америці. Інституціоналізація паблік рилейшнз у США.
3. Перші ПР-фірми та професіонали-піармени. Айві Лі та справа Рокфеллера.
4. Використання паблік рилейшнз у державних органах влади та перші наукові дослідження в США.
5. Розвиток паблік рилейшнз у США у XX та XXI століттях.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Прохоренко К. Паблік рілейшнз. Навчальний посібник. Львів: видавництво Львівської комерційної академії, 2008. 232 с..
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 19.

Становлення періодичної преси країн Азії, Африки та Латинської Америки у XIX столітті

План

1. Культурно-історичні передумови формування періодичної преси країн Азії, Африки та Латинської Америки.
2. Зародження колонізаторської та місіонерської преси.
3. Поява та розвиток національних періодичних видань.
4. Зародження та становлення преси в Китаї.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Модуль 3

Функціонування журналістики зарубіжних країн у XX столітті

Тема 20.

Розвиток журналістики на Європейському континенті

в I половині XX століття. ЗМІ Великобританії

План

1. Політичні, соціально-економічні та культурні передумови розвитку мас-медіа на початку XX століття в європейських країнах.

2. Подальша комерціалізація та монополізація преси Великобританії на початку ХХ століття.
3. Журналістика Великобританії у I та II світових війнах.
4. Становлення та розвиток радіо- та телемовлення Великобританії в 30-40 рр ХХ століття.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок ХХ століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 21.

Журналістика Франції I-ої половини ХХ століття

План

1. Подальша комерціалізація та монополізація преси Франції на початку ХХ століття.
2. Журналістика Франції у I та II світових війнах та міжвоєнний період.
3. Преса Руху Опору періоду окупації фашистами.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок ХХ століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 22.

Розвиток журналістики в Німеччині в I половині ХХ століття

План

1. Суспільно-політичні передумови розвитку преси Німеччини початку ХХ століття.

2. Журналістика часів Веймарської республіки.
3. Преса й пропаганда Німеччини часів I та II світових воєн.
4. ЗМІ Німеччини після поразки у II світовій війні. Зонування країни й регулювання медіа.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 23.

Журналістика США I-ої половини XX століття

План

1. Специфіка розвитку преси США початку XX століття. „Прогресивне десятиліття”.

2. Перша та друга світова війна та журналістика США (цензурні закони, посилення монополізації та комерціалізації ЗМІ тощо).
3. Зародження журналістського розслідування та формування професійних журналістських організацій.
4. Становлення телерадіомовлення в США.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 24.

Розвиток преси Китаю в I половині XX століття

План

1. Суспільно-політичні передумови розвитку преси Китаю початку ХХ століття.
2. Зародження та становлення комуністичної преси в Китаї на початку ХХ століття.
3. Розвиток ЗМІ Гоміндану в 30-ті рр. ХХ століття.
4. Преса Китайської Народної Республіки та політика влади в сфері масової інформації.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок ХХ століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211с.

Тема 25.

Історичні особливості розвитку країн світу та журналістика після II світової війни до наших днів: загальний аспект

План

1. Основні підсумки та уроки Другої світової війни.
2. Політичні, економічні та культурні зміни в післявоєнному світі (друга половина 40-х - 80-ті роки ХХ ст.): загальні тенденції.
3. Поляризація суспільно-політичних систем у післявоєнному світі. «Холодна війна».
4. Специфіка розвитку країн Азії, Африки та Латинської Америки в II половині ХХ століття.
5. Науково-технічна революція та журналістика у ХХ-ХХІ ст.: стратегія економічного розвитку.
6. Світ наприкінці ХХ - на початку ХХІ ст.: нові тенденції розвитку. Глобалізація та її вплив.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Історія зарубіжної журналістики (ХVІІІ — початок ХХ століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
2. Історія засобів масової інформації. Від кременя до кремнію / Під. ред. Дж.Джованніні. Турин, 2000. С. 76.
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (ХVІІ-ХХ ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018.

156

с.

URL:

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf

4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Тема 26.

Особливості розвитку журналістики Європи та США у II пол. XX – початку XXI століття

План

1. Основні історичні передумови формування сучасного типу журналістики країн Європи та США.
2. Правове та адміністративне регулювання інформаційних потоків США, Великобританії, Франції та Німеччини.
3. До питання про перспективи розвитку друкованих та електронних ЗМІ у Європі та Америці. ЗМІ Європи та США в умовах «холодної війни»: загальні тенденції.
4. Розвиток журналістики Франції та Німеччини у II половині XX століття– на поч. XXI ст.
5. Розвиток журналістики Великобританії та США у II половині XX століття– на поч. XXI ст.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П.

Драгоманова, 2018. 356 с. URL :

<https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>

3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL:

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf

4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Тема 27.

Національні особливості функціонування ЗМІ на африканському континенті у II половині XX століття – початку XXI століття

План

1. Історичні передумови зародження та розвитку ЗМІ в країнах Африки.
2. Суспільно-політична та економічна ситуація на африканському континенті у XX-XXI столітті і розвиток мас-медіа. Військові конфлікти й журналістика.
3. Основні проблеми розвитку преси та свободи слова в Африці.
4. Телекомунікації африканських країн: сучасний стан та перспективи розвитку.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Тема 28.

Журналістика країн Північної Африки та Близького Сходу в XX столітті та сучасних умовах: проблемні питання

План

1. Історичні передумови формування ЗМІ країн Північної Африки та Близького Сходу.
2. Сучасна арабська преса: специфіка функціонування та проблематика.
3. Наслідки „Арабської весни” та питання свободи слова у країнах Північної Африки та Близького Сходу.
4. Військові конфлікти й журналістика.
5. Жінка в сучасній арабській журналістиці.
6. Проблеми розвитку журналістики в країнах Північно-Західної Африки.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Тема 29 .

Розвиток ЗМІ в країнах азійсько-тихоокеанського басейну в сучасних умовах

План

1. Історичні передумови формування ЗМІ країн Східної та Південно-Східної Азії.

2. Медіасистема сучасного Китаю.
3. Специфіка розвитку сучасної журналістики в Індії та Японії.
4. Розвиток нових технологій та телекомунікацій в країнах Східної та Південно-Східної Азії.
5. Новітні тенденції розвитку ЗМІ в Австралії.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Модуль 4.

Основні процеси розвитку масово-інформаційного простору країн світу у XXI столітті: актуальні проблеми журналістів та трансформація медіа

Тема 30.

Науково-теоретичні концепції функціонування сучасних ЗМІ та їх значення для журналістикознавства та журналістської діяльності

План

1. Історичні типи журналістики в контексті теорій функціонування преси в суспільстві.
2. «Новий журналізм» як напрямок журналістики: утворення, основні ознаки, представники. «Прецизійна журналістика» як новий напрямок розвитку журналістики США II пол. XX ст.
3. „Чотири теорії преси” та їх значення для журналістикознавства. Теорія вільної та відповідальної преси та її розвиток в Європі та США.
4. Теоретичні концепції преси з точки зору демократії (медіократія та демократура).
5. Комунікативна та маніпулятивна функції ЗМІ в контексті теорій сучасної преси (теорія інформаційного впливу Г.Лассуелла, дифузії інновацій Е.Роджерса, медіазалежності та ін.).
6. Поняття про медіалогію та медіакритику в сучасній журналістиці.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.

2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Тема 31.

Розвиток новітніх напрямів в журналістиці та їх загальні особливості

План

1. Журналістські напрями XXI століття. Наглядова журналістика. Прецизійна журналістика.
- 2.«Відновний наратив» як напрямок сучасної журналістики.
3. Розвиток адвокаційної журналістики. Журналістика рішень
4. Журналістика даних. Крауд-журналістика.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Тема 32.

Особливості функціонування сучасних ЗМІ в державах з різними правовими системами

План

1. Сучасне міжнародне та порівняльне право у сфері масово-інформаційних відносин.
2. Поняття про правові системи держав світу та їх різновиди.
3. ЗМІ в умовах різних правових систем.
4. Сутність та складові правового поля журналістики.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів,

що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Тема 33.

Саморегулювання ЗМІ в країнах зарубіжжя. Міжнародний журналістський рух та його представники

План

1. Поняття про саморегулювання мас-медіа та його засоби.
2. Досвід саморегулювання ЗМІ у Швеції та Норвегії.
3. Саморегулювання журналістики в США та Великобританії.
4. З історії створення міжнародного журналістського руху.
5. Сучасні міжнародні журналістські організації.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Тема 34.

Інформаційні війни XXI століття

План

1. Війна як феномен міжнародної політики.
2. Поняття про інформаційні війни та спецоперації.
2. Пропаганда: походження та сучасні механізми дії.

3. Теорія пропаганди Г.Лассуела. Засоби контрпропаганди.
4. Інформаційно-психологічні операції. Конспірологія.
5. Гібридна війна в сучасному світі.
6. Основні засоби інформаційної протидії в гібридній війні.

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Тема 35.

Нові медіа: суть поняття, класифікація, ознаки

План

1. Природа нових медіа в науковому дискурсі.
2. Сутність конвергентних медіа: ознаки та класифікація.
3. Економічні та правові аспекти функціонування нових медіа.
4. Інструменти сучасних крос-медіа.
5. Діджитал-стратегія нових медіа в сучасному інформаційному просторі

Завдання для практичної роботи: 1) опрацювати питання теми 2) створити презентацію одного з питань 3) зробити добірку історичних ілюстрацій (архівних документів, зразків медіа, портретів історичних постатей та зображень історичних подій, явищ, предметів тощо), відео- та аудіозаписів, що репрезентують досліджуване, включити їх до презентації. 4) представити створений проєкт.

Література

1. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
2. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
3. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
4. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Література до курсу

1. Бондаренко Ю. Альтернативна преса сучасної Німеччини (особливості функціонування, редакційна політика, місце в національній системі медіа): дис. канд. наук із соц. ком. Суми, 2017. URL: https://lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/09/dis_bondarenko.pdf
2. Вайшинберг З. Журналістика та медіа: Довідник. К.: Центр вільної преси, Академія Української преси, 2011. С.160-167.
3. Гарматій О. Агенційна журналістика : навчальний посібник. Львів : Сполом, 2015. 176 с. URL: <https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/7142e7c7-44b1-44e7-afd3-90fff393f313/content>
4. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. Жадька. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с. URL : <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi72/0052980.pdf>
5. Голуб О. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Практичний посібник / Інститут масової інформації. Київ : ТОВ “Софія-А”, 2016. 184 с. URL : <https://imi.org.ua/wpcontent/uploads/2017/06/Mediakompas.pdf>
6. Гресько О. Міжнародна журналістика: Навчально-методичний посібник. Київ : Грамота, 2019. 112 с.
7. Данилевич А. Інформаційний імідж і образ України у друкованих ЗМІ Німеччини: на межі понять. Медіапростір, 2017. Випуск 10. С. 85–91. URL : <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9362/1/13Danylevych.pdf>
8. Жиленко І. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.): навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 285 с.
9. Жиленко І. Медійні процеси XVII–XVIII століть: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 189 с.
10. Жиленко І. Р. Історія зарубіжної журналістики (від античності до II пол. XVIII ст.) : навч. посіб. Суми : СумДУ, 2010. 285 с.

11. Жиленко І. Світові медійні процеси часів Середньовіччя й Відродження: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2021. 163 с.
12. Жиленко І. Стародавній світ: зародження медійних явищ : навчальний посібник Суми: Сумський державний університет, 2016. 159 с. URL: <https://docplayer.net/49501714-Starodavniy-svit-zarodzhennya-mediynih-yavishch.html>
13. Засоби масової інформації у Сполученому Королівстві. К.: Британська Рада в Україні, 1999. 52 с.
14. Ігнат'єв П. Країнознавство. Країни Азії: Навчальний посібник / Ігнат'єв П.М.. Чернівці: Книги XXI, 2006. 424с.
15. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2015 р. 39 с.
16. Історія зарубіжної журналістики (XVIII — початок XX століття): матеріали до курсу. Навчально-методичний посібник / Уклад. Барчан О.В. Ужгород: Говерла, 2021р. – 39 с.
17. Історія зарубіжної журналістики. Частина I (від зародження до XVII століття). Навчально-методичний посібник для проведення практичних занять (для студентів відділення журналістики) / Уклад. Барчан Олеся. Ужгород: Говерла, 2015р. 36 с.
18. Історія зарубіжної журналістики. Частина I (від зародження до XVII століття). Навчально-методичний посібник для проведення практичних занять (для студентів відділення журналістики) / Уклад. Барчан Олеся. Ужгород: Говерла, 2021р. 36 с.
19. Історія сучасного світу. Соціально-політична історія XV – початку XXI століть: навч посіб. За ред. Ю. Горбаня. Київ: Знання, 2012. 438 с.
20. Кузнецова О. Журналістські аналітичні жанри преси: навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2023. 295 с.
21. Кузнецова О. Журналістські публіцистичні жанри преси: навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2022. 327 с.

22. Кузнецова О. Засоби масової комунікації : Посібник : вид. 2-ге переробл. і доп. Львів: ПАІС, 2005. 200 с.
23. Лалл. Дж. Мас-медіа, комунікація, культура: глобальний підхід / Джеймс Лалл / Пер. з англ. К.: „К.І.С.”, 2002. 264 с.
24. Лось Й. Публіцистика й тенденції розвитку світу: навч. посіб. Л. : Львівський національний ун-т ім. Івана Франка, 2007. 376 с
25. Масляк П. Країнознавство: Підручник. К.: Знання, 2007. —292 с.
26. Міжнародна журналістика : конспект лекцій для студ. спец. 061 "Журналістика" всіх форм навчання / І. Р. Жиленко. Суми : Сумський державний університет, 2023. 191 с.
27. Міжнародне право: Основні галузі: Підручник / За ред. В.Г. Буткевича. К.: Либідь, 2004. 816 с.
28. Міжнародні стандарти забезпечення свободи вираження поглядів. Збірник публікацій Артиклю 19 / За ред. Тараса Шевченка, Тетяни Олексіюк. К.: Фенікс, 2008. 224 с.
29. Петрів Т.І., Слісаренко І. Ю. Світові мас-медіа. К., 1999.
30. Підлісна Г. Світ античної літератури. 2-е вид., переробл. й доп. К.: Наук. Думка, 1989. – 168 с.
31. Потятинник Б. Медіа: ключі до розуміння. Львів: ПАІС, 2004. 312 с. (Медіакритика)
32. Почепцов Г., Чукут С. Інформаційна політика: Навч. посіб.: Знання, 2006. 663 с.
33. Рубанець О. Інформаційне суспільство: когнітивний креатив постнеокласичних досліджень: Монографія К.: ПАРАПАН, 2006. 420 с.
34. Світові мас-медіа: Короткий довідник для студентів Інституту журналістики. / Упорядн.: Т.І. Петрів, І.Ю. Слісаренко. К.: ВЦ „Київський університет”, 1999. 49 с.
35. Слісаренко І.Ю. Мас-медіа і міжнародні процеси. К., 1999.
36. Срібняк І. Історія журналістики: виникнення та розвиток новинних мас-медіа в країнах Європи, Азії та Північної Америки (XVII-XX ст.).

- Підручник для студентів вищих навчальних закладів / МОН України; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України»; Київський університет імені Бориса Грінченка (2-ге вид., перероб.). К.: Міжнародний науково-освітній консорціум імені Люсьєна Февра, 2018. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/25608/1/I_Sribnyak_IZh_2018_IFF.pdf
37. Срібняк І. Історія журналістики (XVII – XX ст.). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: ВПЦ НаУКМА, Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2013. 304 с.
38. Традиційні і нові медіа: від історії до сучасності : збірник матеріалів звітної наукової конференції за 2019 рік (секція «Журналістики») / упоряд. Андрій Яценко. Львів: Простір-М, 2020. 136 с. URL: <https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/10/Zbirnyk-tez-zvitnoi-konferentsii-za-2019-rik-1.pdf>
39. Тронський І. Історія античної літератури. К.: Рад. шк. 1959. 594 с.
40. Федченко П. Преса та її попередники. Історія зародження та основні закономірності розвитку. К.: Наукова думка, 1969. 211 с.
41. Що варто знати про найбільші світові медіа. Онлайн-посібник. / за ред. Дуцик Д., Бобровська О., Таравська В. Київ, 2024. URL: <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/>

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Електронний репозитарій ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/home.jsp?locale=uk>
2. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В.Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Сервіс для пошуку наукових джерел Google Scholar. URL: <https://scholar.google.com.ua>.
4. Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаника. URL: <http://aleph.lsl.lviv.ua:8991/F>
5. Сайт бібліотеки Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.journ.univ.kiev.ua>

6. Організація „Репортери без кордонів”. URL:<http://en.rsf.org>
7. Світова організація журналістської освіти. URL: <http://wjec.ou.edu>
8. Асоціація європейських журналістів (українська секція)
URL:<http://www.aej.org.ua>
9. Коледж журналістики BBC. URL:
<http://www.bbc.co.uk/academy/collegeofjournalizm>
10. Школа репортера BBC. URL: <http://www.bbc.co.uk/schoolreport>
11. Міжнародна федерація журналістів. URL: <http://www.ifj.org>

Теми для самостійного опрацювання

1. Писемність як ЗМК. Види писемності. Перші форми комунікації людства.
2. Освіта та риторика Давньої Греції
3. Політична комунікація в Давньому Римі.
4. Зародження та розвиток релігійних ЗМК
5. Розвиток релігійної комунікації в Європі періоду Середньовіччя.
6. «Галактика Гуттенберга» Г.М. Мак-Люєна та питання впливу книгодрукування на розвиток людства
7. Зародження друкованих ЗМК в Азії та Європі.
8. Вплив діячів Відродження та Реформації на розвиток ЗМК.
9. «Ля газетт» та Т. Ренодо та перші журнали в Європі в XVII - I пол. XVIII ст.
10. Політична публіцистика Англії в XVII - I пол. XVIII ст.
11. Культурно-історичний феномен журналістської діяльності Д. Дефо, Дж. Свіфта, Дж. Аддісона та Р. Стілля в Англії XVIII століття.
12. Публіцистика Вольтера та Д. Дідро у Франції XVIII століття.
13. Становлення та розвиток американської політичної журналістики у XVIII столітті. Публіцистика Б. Франкліна.
14. Специфіка утворення та діяльності перших інформаційних агенцій в Європі та США у XIX столітті.
15. Особливості розвитку масової преси у Франції у XIX столітті та періодика Е. де Жирардена.
16. Отто фон Бісмарк та боротьба з пресою в Німеччині XIX століття.
17. Журналістики США I половини XIX століття в контексті боротьби за якісну періодику. Комерціалізація як основний двигун розвитку північноамериканської журналістики.

- 18.Публіцистика Дж. Пулітцера, Неллі Блай, А. Окса та ін. в США II половини XIX століття.
- 19.Специфіка зародження національної преси в країнах Азії, Африки та Латинської Америки у XIX столітті.
- 20.Становлення радіомовлення на Європейському континенті в I половині XX століття. Радіокомпанія Великобританії BBC.
- 21.Медіамонополії Франції I-ої половини XX століття. Партизанська журналістика періоду II світової війни
- 22.Пропаганда та ЗМІ в Німеччині в I половині XX століття.
- 23.Телерадіожурналістика США I-ої половини XX століття. «Інвестігейтерство» та зв'язки з громадськістю.
- 24.Розвиток журналістики Китаю крізь призму боротьби Гоміньдану й КПК в I половині XX століття.
- 25.Основні аспекти трансформації журналістики Європи після II світової війни до наших днів.
- 26.Поява та розвиток транснаціональних медіакомпаній у II половині XX століття у світі.
- 27.Журналістика Європи та США у II пол. XX – початку XXI століття: вплив масової культури та цифрових технологій на трансформацію медіа
- 28.Диктаторські режими та специфіка «несприйняття» як фактори гальмування розвитку журналістики на африканському континенті у II половині XX століття – початку XXI століття.
- 29.Журналістика в умовах військових конфліктів на Близькому Сході в XX-XXI столітті.
- 30.Особливості цензури медіа в країнах Азійсько-тихоокеанського регіону.
- 31.Новий журналізм в Україні та його представники.
- 32.Авторське право та його захист в державах з різними правовими системами.
- 33.Міжнародні журналістські організації у боротьбі за права журналістів.
- 34.Теорія інформаційної війни Г. Лассуела та її критика.
- 35.Метод «Овертона» та інші технології впливу на масову свідомість як інструменти інформаційних воєн сучасності.
- 36.Сучасна художня зарубіжна література про журналістику.
- 37.Проблеми та перспективи просування сучасних Інтернет-медіа.
- 38.Питання монетизації сучасного медіапродукту в онлайн-просторі.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Програма навчальної дисципліни.....	10
Критерії оцінювання студентських робіт з курсу «Історія зарубіжної журналістики».....	18
Теми та плани практичних занять.....	20
Література до курсу.....	55
Інформаційні ресурси в мережі Інтернет.....	60
Теми для самостійного опрацювання.....	61

УДК 070 (09) (076)

ББК Ч612.3я73

I - 90

Навчально-методичне видання

Укладач: **Барчан Олеся Василівна**

кандидат філологічних наук, доцент

Історія зарубіжної журналістики

Навчально-методичний посібник

для студентів кафедри журналістики

Історія зарубіжної журналістики. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 061 «Журналістика» / Уклад. Барчан Олеся. Ужгород, 2024р. 64 с.